

VERTROUWELIJK.

Nota Nr 67.

ONDERZOEK NAAR DE RENTABILITEIT VAN DE OPEN-GRONDSTUINBOUW IN HET VEILINGGEBIED IJSSELMUIDEN (teeltjaar 1950)

Doel en methode van het onderzoek.

Doel van het onderzoek was, de rentabiliteit van de opengrondstuintbouw over het teeltjaar 1950 in het gebied van de veiling te IJsselmuiden na te gaan, zo mogelijk in vergelijking met voorgaande jaren. Tevens werd getracht om een indruk te krijgen van de financiële positie van de betreffende tuinbouwbedrijven.

Teneinde een geheel willekeurige steekproef te verkrijgen werd ieder 10e bedrijf van de ledenlijst van de veiling te IJsselmuiden, of wanneer dit voor ons doel minder geschikt was (zeer gemengd of te klein om de ondernemer een volledige jaartaak te verschaffen), het daaropvolgende, door ons bezocht. Een vrij groot aantal bedrijven moest op de genoemde gronden worden overgeslagen.

Aan de hand van de boekhoudingen en de op deze bedrijven aanwezige bescheiden, werden, volgens de normale bij het L.E.I. gebruikelijke bedrijfseconomische richtlijnen, de bedrijfsresultaten berekend over het teeltjaar 1950. De opbrengstcijfers werden verstrekt door de veiling te IJsselmuiden. De gegevens over de beide voorgaande jaren werden ontleend aan de op de bedrijven aanwezige Verlies- en Winstrekeningen.

De verkregen gegevens zijn samengevat op de bijlagen I, II en III.

Bijlage I geeft een overzicht van de kosten en opbrengsten en van het inkomen uit het bedrijf, over het teeltjaar 1950.

Bijlage II geeft op globale wijze een inzicht in het verloop van de rentabiliteit in de jaren 1948, 1949 en 1950 en in de credietwaardigheid en de liquiditeit der bedrijven.

Bijlage III geeft een overzicht van de in het kalenderjaar 1950 door de onderzochte bedrijven reeds geveilde hoeveelheden product en de gemiddelde prijzen daarvan, alsmede een overzicht van de op de data van ons bezoek nog te veilen producten van het teeltjaar 1950. Deze laatste hoeveelheden bleken over het algemeen van geringe betekenis te zijn.

Enkele algemene opmerkingen betreffende de tuinbouw in IJsselmuiden.

De opengrondstuinbouw in IJsselmuiden wordt over het algemeen vrij intensief gevoerd, en geeft een grote verscheidenheid van producten te zien, welke over een groot gedeelte van het jaar worden aangevoerd (consumptieveiling).

De meeste bedrijven zijn klein van oppervlakte en worden in hoofdzaak bewerkt door de ondernemer en zijn gezinsleden. Op de kleine bedrijven in dit tuinbouwgebied moet, naar onze mening, in te sterke mate een beroep gedaan worden op de arbeidskracht van echtgenote en minderjarige kinderen, om nog tot een redelijk gezinsinkomen te geraken. Door de slechte uitkomsten van het afgelopen teeltjaar gingen verscheiden minder draagkrachtige tuinders of hun, anders in het bedrijf meewerkende gezinsleden er toe over om elders werk te zoeken (N.O.-polder, Z.O.-polder, N.V. Schokbeton, gemeentewerken).

De tuinbouwgronden zijn grotendeels gelegen in de polder "De Koekoek". Door de lage ligging t.o.v. de omgeving zijn hier de bemalingskosten en daarmee de grond- en polderlasten zeer hoog. Gevolg van deze hoge lasten (ca f. 80,-/ha) is, dat bij de gegeven pachten een lage rendements- en verkoopwaarde wordt verkregen. Wij gingen uit van een gemiddelde van ca f. 1250,-/ha. De latere gewassen hebben op deze gronden in 1950 sterk geleden van het teveel aan water.

Overigens verwijzen wij voor het bedrijfstype naar de in de bijlage gegeven specificatie van de oppervlakten glas, open grond en weiland en van de eventuele veebezetting.

Toelichting op bijlage I (overzicht van rentabiliteit en inkomen over 1950).

Ter oriëntatie zijn enkele gegevens betreffende bedrijfs grootte, arbeidsbezetting, enz. opgenomen.

1e. Een eventueel nevenberoep is aangegeven. De tijd die de ondernemer daardoor eventueel, volgens zijn eigen opgave aan zijn tuinbouwbedrijf onttrokken wordt, is in mindering van de arbeidsbezetting en van het voor hem berekende arbeidsloon gebracht.

2e. Om de arbeidsbezetting in manjaren te berekenen zijn jeugdige personen van 15 jaar voor de helft van hun arbeidstijd mederekend, 16- en 17-jarigen voor tweederde.

18-Jarigen en ouderen zijn als volwaardige arbeidskrachten beschouwd. Vrouwelijke krachten werden voor $\frac{2}{3}$ berekend.

3e. Het was gewenst, de arbeidsbezetting per ha open grondstuintuinbouw te berekenen, om een vergelijkend inzicht in de arbeidsbezetting te krijgen en enigermate te kunnen controleren, in hoeverre de opgegeven arbeidsbezetting van ondernemer en gezinsleden met de werkelijke overeenstemde. Hiertoe is de oppervlakte glas en eventueel het aantal stuks rundvee op ieder bedrijf omgerekend in en uitgedrukt in de daaraan wat arbeidsbezetting betreft gelijkwaardige oppervlakte open grondstuintuinbouw. Waar de afwijkingen van betekenis waren, bleken deze bij nadere beschouwing te verklaren, zodat er geen aanleiding bestaat, de juistheid van de opgegeven cijfers in twijfel te trekken.

Voorts vragen de volgende punten nog een nadere toelichting:

4e. De op de data van de bezoeken (half December 1950) nog te oogsten producten zijn, enigszins aan de lage kant, getaxeerd en gewaardeerd. Over het algemeen waren in dit gebied de nog te verwachten opbrengsten van geringe betekenis.

5e. De kosten zijn gesplitst in kosten, die tevens uitgaven zijn en kosten-niet-uitgaven. Tot deze laatste kosten behoren de eigen arbeid van ondernemer en gezinsleden, de afschrijvingen en de rente op eigen kapitaal.

6e. Ondernemingsbelasting is ingecalculeerd voor de grondslag bedrijfskapitaal over het jaar 1950. De in het jaar 1950 betaalde aanslagen, die betrekking hebben op vorige jaren, zijn dus niet onder de productiekosten voor 1950 opgenomen.

7e. De door de ondernemer verrichte arbeid is gewaardeerd naar de maatstaf van het normale loon van een volwaardige werknemer, verhoogd met een toeslag als voor voorlieden van f. 2,50 per week en met de sociale lasten.

8e. Onder netto overschot wordt het verschil verstaan tussen de bruto-opbrengsten en de totale kosten, zowel uitgaven als gewaardeerde kosten (niet-uitgaven).

9e. Door hierbij weer op te tellen het goor de ondernemer berekende loon voor diens handenarbeid, verkrijgt men het door de ondernemer verdiende loon voor handenarbeid, leiding en toezicht en risico.

10e. Verhoogt men dit bedrag weer met de rente van eigen kapitaal en het eventueel voor gezinsleden ingecalculerde loon dan verkrijgt men het totale gezinsinkomen.

11e. Telt men hierbij op het bedrag der afschrijvingen dan vindt men de netto ontvangsten, d.w.z. het verschil tussen bruto ontvangsten in geld en de uitgaven in geld. Dit is dus het bedrag dat men, bij afwezigheid van enige reserve aan liquide middelen, maximaal aan het bedrijf kan onttrekken zonder dat het genoodzaakt wordt, in het betreffende jaar schulden te maken.

12e. Voorts zijn nog opgenomen de in 1950 uitgegeven bedragen voor vernieuwing en uitbreiding van de inventaris.

Toelichting bijlage II.

Omtrent bijlage II kan het volgende worden opgemerkt:

1. Er is een samenvatting gegeven van de bruto-opbrengsten, de kosten, voorzover het uitgaven (inclusief nog te betalen posten) betref en de netto-ontvangsten over de laatste drie jaren. Daar de kosten niet-uitgaven niet uit de boekhoudingen konden worden afgeleid, zijn deze niet vermeld. Aangenomen mag wel worden, dat deze gemiddeld niet in belangrijke mate van die over 1950 afwijken. Uit deze cijfers is enigermate de ontwikkeling der rentabiliteit in de afgelopen drie jaren af te leiden.

2. Onder nog te betalen kosten zijn opgenomen de kosten die over het teeltjaar 1950 nog betaald moeten worden en de kosten die dit jaar nog ten behoeve van de teelt 1950 zullen moeten worden gemaakt. Voorts zijn opgenomen de nog te verwachten geldopbrengsten en de beschikbare geldmiddelen.

Bovenstaande gegevens verschaffen enig inzicht in de liquiditeitspositie van de bedrijven.

3. De opgenomen waarde van de grond en de inventaris (deze laatste gewaardeerd op 60% van de nieuwwaarde) en het bedrag van hypothecaire en andere schulden geven tezamen een beeld van de creditwaardigheid.

Conclusie.

Uit de cijfers voor het berekende gemiddelde bedrijf blijkt, dat in 1950 gemiddeld een verlies zal worden geleden van

f. 2431,- of 27% van de totale kosten.

Bij de reeds eerder onderzochte opengrondsgebieden bedroeg dit verlies voor

veilinggebied Gouda:

f. 2459,- of 23% van de totale kosten,

veilinggebied Purmerend (de Beemster):

f. 2074,- of 31% van de totale kosten,

veilinggebied Purmerend (Graft en de Rijp)

f. 997,- of 11% van de totale kosten.

Uit de gegevens van bijlage II is af te leiden dat de bedrijfsuitkomsten in IJsselmuiden in de beide voorgaande jaren (1948 en 1949) resp. f. 600,- en f. 1500,- gunstiger waren. Dat hier niet-temin, tegen de algemene indruk in, in beide jaren nog een verlies resulteert is ten dele te verklaren uit het feit dat de bedrijfskosten naar bedrijfseconomische maatstaven zijn berekend, terwijl men in feite op het kleine open-grondsbedrijf niet gewend is tegen deze kostprijzen te produceren. Voor gezinsarbeid bijvoorbeeld, wordt doorgaans genoeg genomen met een geringere beloning dan betaalde krachten genieten. Ook de berekening van de afschrijvingen tegen vervangingswaarde en het incalculeren van rente van eigen kapitaal heeft, terecht, een verhogende invloed op de berekende kosten.

Laten wij het inkomen uit de arbeid van gezinsleden en rente van eigen kapitaal buiten beschouwing, dan bedraagt het inkomen van de ondernemer (voor eigen handenarbeid en leiding, toezicht en risico) over 1950 gemiddeld voors:

IJsselmuiden	f. 271,-
De Beemster	" 770,-
Graft en de Rijp	" 1994,-
Gouda	" 419,-

Door het werken met eigen personeel (gezinsleden) en met eigen kapitaal is het verteerbaar gezinsinkomen uit het bedrijf groter, nl.

IJsselmuiden	f. 1766,-	(incl. f. 658,-	arbeid door vrouwen)
De Beemster	" 1702,-	(" " 124,-	meisjes en jongens beneden 16 jaar)
Graft en de Rijp	" 4172,-	(" " 116,-	" " ")
Gouda	" 1232,-	(" " 114,-	" " ")

De schuldenlast blijkt op verscheidene bedrijven te IJssel-
muiden, gesteld tegenover de waarde aan onroerende goederen, vrij
hoog te zijn (zie bijlage II). Gemiddeld bedragen deze schulden ca
38% van de totale kapitaalwaarde van roerende en onroerende goede-
ren (incl. vee). Deze kapitaalwaarde is voor slijtende duurzame
productiemiddelen gesteld op 60% van de huidige nieuwwaarde).

Het bedrag aan liquide middelen varieert sterk van bedrijf tot
bedrijf. Op meerdere bedrijven zijn volgens mededeling van de tuin-
der, geen geldmiddelen meer aanwezig. Het gemiddelde bedrag aan nog
te ontvangen opbrengsten van het teeltjaar 1950 bedraagt f. 590,-.
Hiertegenover staat een bedrag van nog te betalen posten van 1950
van f. 300,-. Op die bedrijven waar men niet over enige reserve be-
schikt, zullen dan ook stellig, tenzij de ondernemer elders als
arbeider kan werken (in enkele gevallen gebeurt dit reeds!), aan-
houdende liquiditeitsmoeilijkheden ontstaan.

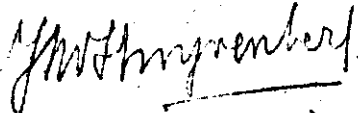
's-Gravenhage, 2 Januari 1951.

AFD. TUINBOUW,

Samengesteld door:

C. Bos.

P.A. Spoor.

(Dr J.H. van Stuyvenberg)